

Projectplan Toekomstbestendige dorpshuizen

Inleiding

Door een onderzoek naar de relatie van dorpshuizen en gemeenten en een bijeenkomst van het Platform Dorpshuizen Noord-Holland met een aantal gemeenten in Westzaan, bleken veel gemeenten overeenkomstige ideeën te hebben voor de verbreding en versterking van de maatschappelijke rol van de dorpshuizen, met name in relatie tot de Wmo. Naar aanleiding daarvan heeft het Platform Dorpshuizen een aantal gemeenten benaderd om te kijken of er op basis van het geconstateerde interesse is in een bovenregionaal Rsa project.

Op 30 april 2015 heeft een bijeenkomst plaatsgevonden met de gemeenten Langedijk, Schagen en Alkmaar om wensen en behoeften verder te inventariseren. Dat overleg heeft geleid tot het besluit gezamenlijk op te trekken en tot voorliggend projectplan.

Dit project valt of staat met de interesse van de dorpshuizen in genoemde gemeenten. Voor het project is het belangrijk dat de besturen van de dorpshuizen mee kunnen en willen gaan in deze ontwikkeling. Het project vraagt een tijdsinvestering van de vaak al druk bezette vrijwilligers. De dorpshuisbesturen in de betreffende gemeenten is het plan daarom voorgelegd en hun reacties zijn erin meegenomen.

De thematiek van dit project leent zich goed voor een bovenregionaal project van de regionale sociale agenda. De ideeën die gemeenten over deze thematiek hebben beperken zich immers niet tot de eigen gemeente of regio. Bovendien gaat het over alle drie de kernthema's van de Rsa regeling: 'Wmo', 'Wonen zorg en voorzieningen' en 'Vitaal platteland'. Daarbij is het een verdieping van het beleid zoals geformuleerd in de Provinciale Sociale Agenda 2012-2015, waarin de provincie het Platform Dorpshuizen subsidieert om onder andere dorpshuizen, hun relatie met gemeenten en een kennisnetwerk te ondersteunen. Dit plan en de activiteiten van het Platform in het kader van de Provinciale Sociale Agenda 2012-2015 zijn daardoor op elkaar afgestemd en overlap wordt vermeden. Resultaten van dit project en de verspreiding daarvan onder andere gemeenten en dorpshuizen worden geconsolideerd in een doorgaande samenwerking na dit project. In de komende collegeperiode 2016-2019 wordt de subsidierelatie van de Provincie Noord-Holland en Platform Dorpshuizen voortgezet.

Context

- *Rol van dorpshuizen voor de samenleving:* Dorpshuizen hebben een sociaal-culturele functie. Het zijn openbare ontmoetingsplaatsen voor de dorpsbewoners en bieden onderdak aan het verenigingsleven. Ze dragen bij aan de sociale cohesie in dorpen waar ze soms nog de enig overgebleven voorziening zijn. Kenmerk van dorpshuizen is dat ze multifunctioneel zijn, waardoor een breed scala aan functies en activiteiten mogelijk is. Dorpshuizen worden bestuurd door vrijwilligers. De verhuur van ruimten en omzet van de bar zijn vormen het

fundament van de exploitatie. Een aantal dorpshuizen draait helemaal op vrijwilligers. Anderen hebben een beheerder in dienst of hebben de horeca verpacht.

- *Wet maatschappelijke ondersteuning*: het Rijk heeft in januari jl. taken aan gemeenten overgedragen, waaronder de vernieuwde Wet maatschappelijke ondersteuning. Twee van de drie centrale doelen van de Wmo hebben raakvlakken met dorpshuizen: 'Het bevorderen / versterken van sociale samenhang, leefbaarheid en veiligheid' en 'Ondersteunen van zelfredzaamheid en van maatschappelijke deelname van mensen met een beperking'. Onderdeel van het implementeren van de nieuwe Wmo door gemeenten is het zoeken naar concrete vormen van samenwerking met dorpshuisbesturen. Bijvoorbeeld voor het participeren van burgers met een beperking die langer thuis blijven wonen of het aanbieden van activiteiten aan jongeren die problemen veroorzaken.
- *Dorpshuizen onder druk*: vergrijzing en individualisering hebben een negatief effect op het aantal en de omvang van verenigingen in kleinen kernen. Dorpshuizen, waarvoor onderdak bieden aan het verenigingsleven een kerntaak is, worden daardoor geconfronteerd met teruglopende verhuur. Om exploitatieproblemen die daar het gevolg van zijn het hoofd te bieden zijn ze op zoek naar nieuwe functies en huurders. Bij voorkeur passend bij hun maatschappelijke doelstelling, maar als dat niet lukt worden commerciële huurders niet geschuwd.
Als gevolg van bezuinigingen van het Rijk en de financiële crisis staan gemeentelijke begrotingen en daarmee ook ondersteuning van dorpshuizen onder druk. Gemeenten zoeken naar oplossingen om nadelige effecten van de bezuinigingen te compenseren, door verzelfstandiging, commercialisering en door meer inkomsten uit (maatschappelijk relevante) activiteiten. Een andere invalshoek is het ondersteunen van de exploitatie van dorpshuizen door geen gemeentelijke lasten te heffen bij inspanningen voor Wmo activiteiten, zoals in enkele gemeenten in Noord-Nederland gebeurt.
- *Gemeenten en dorpshuizenbeleid*: Uit een recente inventarisatie van het Platform Dorpshuizen blijkt dat gemeenten over het algemeen groot belang hechten aan de functie van dorpshuizen. Maar weinig gemeenten hebben dit in beleid vastgelegd en waar dit wel gebeurt verschillen de oplossingsrichtingen sterk. Geregelde communicatie met dorpshuizen is geen gewoonte.
De Wmo is de enige wet die dorpshuizen en gemeenten bindt. Gemeenten realiseren zich dat samenwerking met dorpshuizen in de vernieuwde Wmo kansen biedt. Maar hoe vul je dit maatschappelijk partnerschap samen in? En hoe voorkom je dat de zelfstandigheid van dorpshuizen wordt aangetast? En wat kunnen gemeenten met beperkte middelen doen om de maatschappelijke rol van deze voorzieningen te faciliteren?

Doel

Toekomstgericht maken van dorpshuizen; het versterken van de maatschappelijke functie door bij te dragen aan gemeentelijke doelstellingen in het kader van de Wmo / het sociaal domein.

it doel is vertaald in de volgende subdoelen:

- De rol en betekenis van de dorpshuizen versterken door een grotere rol in het sociaal domein
- Het maatschappelijk partnerschap van gemeenten en dorpshuizen versterken
- Delen van de opgedane kennis en ervaring met andere gemeenten en dorpshuizen

Wmo scan

De Wmo scan is een instrument waarmee dorpshuisbesturen onder begeleiding kunnen vaststellen welke van hun huidige activiteiten aansluiten bij de Wmo. De scan maakt de doelgroepen van de Wmo zichtbaar en inspireert om na te denken over activiteiten voor die groepen waarvoor in het dorpshuis nog geen aanbod is. Denk bijvoorbeeld aan kwetsbare ouderen, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, mensen met een beperking. Ook verbindingen tussen groepen mensen krijgen aandacht.

Een aanbod voor deze groepen hoeft een dorpshuisbestuur niet alleen op te zetten. De scan bevat een lijst met mogelijke partners in en buiten het dorp waarmee samengewerkt kan worden. Een netwerk van bewoners en maatschappelijke en commerciële organisaties rond de Wmo creëren is de achterliggende gedachte, met het dorpshuis als aanjager. Belangrijke partner is de dorpsbelangenorganisatie, de dorpsraad, die in steeds meer dorpen aanwezig is. De Wmo scan stimuleert een intensieve samenwerking. De scan vraagt ook naar de ambitie van het dorpshuisbestuur om in actie te komen en geeft tips hoe een en ander tot stand te brengen.

De Wmo scan is ontwikkeld door de samenwerkende provinciale centra van dorpshuizen in Nederland met steun van het Oranje Fonds. Bij de totstandkoming van de Noord-Hollandse versie heeft het Kenniscentrum Wmo en Wonen een bijdrage geleverd. De Wmo scan is in het voorjaar van 2015 getest en blijkt veel ideeën op te leveren. De Wmo scan is als bijlage toegevoegd.

Activiteiten

- Uitvoering van de Wmo scan.
 - Bij alle deelnemende dorpshuizen wordt de Wmo scan afgenomen. Zij ontvangen hiervan een verslag met aanbevelingen. Daarbij is ook aandacht voor de continuïteit van de exploitatie. Dorpshuizen worden gestimuleerd en geholpen vervolgactiviteiten te ondernemen.
- 3 Pilots

Hiervoor zijn diverse onderwerpen mogelijk. De keuze van de onderwerpen wordt door de projectgroep in overleg met de dorpshuizen gemaakt na afronding van de Wmo scan. Mogelijke onderwerpen zijn:

 - *Verdieping van de Wmo scan.* Onder andere door begeleiding van dorpshuisbesturen bij het organiseren van bewonersavonden, inschakelen externe Wmo deskundigen, implementatie van activiteiten, bemiddeling in relaties met maatschappelijke partners als zorginstellingen en afstemming met de gemeente.

- *Maatschappelijk partnerschap*: Wat zijn we van elkaar? Hoe werken we samen? Hoe communiceren we? Wel of geen subsidies? Welke subsidies? Wat doe je met verschillen tussen dorpshuizen (beheervorm, behoefte aan ondersteuning). Belemmerende regelgeving: drank en horecawet, vergunningen, gemeentelijke lasten, bestemmingsplan, ondersteuning van vrijwilligers. Hoe kan gemeente als gebruiker bijdragen aan functie en exploitatie.
- *Een sociale kaart voor dorpshuizen*: Wie zijn onze maatschappelijke partners, waar zijn ze te vinden, wat zijn voorbeelden van hun activiteiten, e.d.
- *Dagopvang in dorpshuizen*: is een dorpshuis een geschikte plaats? Waar gebeurt het al en hoe is dit georganiseerd? Wat zijn de voor en nadelen? Kan het heen en weer rijden van busjes daardoor verminderen? Wat betekent dit voor de plaatsen waar dagopvang nu is ondergebracht?
- *De organisatie van kennisactiviteiten (discussies, lezingen, workshops, excursie e.d.)* om de dorpshuizen (en dorpsraden) kennis te laten maken met de volle breedte van de WMO en te helpen bij een analyse welke rol zij in relatie tot de eigen omgeving daarin kunnen spelen.
- *Ander onderwerp dat uit de Wmo scan naar voren komt*
- Kennisdelingsactiviteiten: het organiseren van een bijeenkomst voor geïnteresseerde gemeenten, het uitgeven van een opgemaakt digitaal verslag voor gemeenten en dorpshuisbesturen. Inzetten van diverse andere communicatiemiddelen en kanalen om de resultaten onder de aandacht te brengen.

Maatwerk per gemeente

De deelnemende gemeenten zijn het globaal eens over de wenselijke richting waarin dorpshuizen zich verder ontwikkelen, maar er zijn grote verschillen tussen de gemeenten als het gaat om historie, beleid en relatie met de dorpshuizen. Zowel Schagen als Alkmaar zijn fusiegemeenten die nog in het proces van inpassing en harmonisatie zitten. Zij leggen daarbij verschillende accenten. In Langedijk is planvorming voor de vitalisering van een dorpshuis waarvan elementen goed bruikbaar zijn in het voorliggende plan. Vanwege die verschillen zal elke gemeente daarom eigen accenten leggen en niet alle in dit plan genoemde activiteiten worden in elke gemeente uitgevoerd. Alleen de Wmo scan wordt in alle dorpshuizen die willen deelnemen uitgevoerd.

Resultaten

Wanneer het proces succesvol verloopt, zijn aan het eind de volgende resultaten behaald:

- Voor 18 dorpshuizen in de deelnemende gemeenten is de Wmo-scan uitgevoerd. De dorpshuisbesturen zijn zich bewust van de mogelijkheden die de nieuwe Wmo hen biedt om hun maatschappelijke rol te versterken, hebben kennis van de mogelijkheden om hier uitvoering aan te geven en hebben hiertoe initiatieven ontwikkeld

- De Wmo-scan wordt na uitvoering aangescherpt en voor dorpshuizen en gemeenten in Noord-Holland ter beschikking gesteld
- 2 Gemeenten en hun dorpshuizen hebben initiatieven ontwikkeld om hun maatschappelijk partnerschap vorm te geven
- Op grond van de resultaten van de Wmo scan zijn in samenspraak met de dorpshuizen drie pilots gekozen en uitgevoerd
- Gemeenten en dorpshuizen in Noord-Holland zijn geïnformeerd over de resultaten van dit project door middel van bijeenkomsten?
- Een mooi vormgegeven digitaal inspiratieboekje met de resultaten van het project: een publieksversie met praktische tips voor met name dorpshuizen en gemeenten, en met (een toelichting op) de Wmo-scan

Plan van aanpak

Het plan van aanpak bevat vier stappen:

Stap 1 Nadere uitwerking plan van aanpak

Stap 2 Uitvoeren Wmo scan in de deelnemende dorpshuizen

Stap 3 3 Pilots

Stap 4 Kennisdeling

Zaken die in het plan van aanpak verder uitgewerkt moeten worden:

- Concretisering van het vraagstuk, aanscherping van de doelen en resultaten
- Concretisering van rollen en taken van de projectgroep
- Vaststellen welke gemeenten definitieve voorkeur hebben voor welke onderdelen
- Criteria aanleggen voor de keuze van de pilots
- Opstellen van een communicatieplan
- Afspraken over monitoring en evaluatie
- Organisatorische en financiële zaken.
- Overige

Organisatie

De gemeente Langedijk is penvoerder. Eric van Tatenhove, medewerker beleid & projecten van de gemeente Langedijk, treedt op als projectleider en is contactpersoon voor de provincie. De projectleider en de ambtelijke medewerkers Gerrit Prins van Alkmaar en Nico Nannes van Schagen vormen met de adviseur Jaap de Knecht van het Platform Dorpshuizen en projectondersteuner Elly Tang de projectgroep die regelmatig bijeen komt om het plan verder uit te werken, de voortgang te monitoren en de resultaten te evalueren. Er wordt uitgegaan van 6 bijeenkomsten.

De projectgroep zal daarnaast gebruik maken van externe deskundigen. Denk daarbij aan deskundigheid op het gebied van de Wmo, zoals die op dit moment nog wordt gegeven door het Kenniscentrum Wmo en Wonen Noord-Holland, dat echter in 2016 niet meer bestaat. Denk verder aan specifieke deskundigheden voor de pilots en communicatie.

Planning

Augustus 2015

- Startbijeenkomst projectgroep

Oktober- december 2015

- Verdere uitwerking van het plan van aanpak
- Afspraken maken met dorpshuizen over Wmo scan
- Zo mogelijk start met Wmo scan

Januari – maart 2016

- Uitvoeren Wmo scan bij alle deelnemende dorpshuizen
- Projectgroep: voortgang en tussenstand

April – december 2016

- Projectgroep: bespreken voortgang en definitieve keuze pilots
- Keuze en uitvoering van de 3 pilots
- Projectgroep: voortgang van pilots, tussenevaluatie

Januari 2017– maart 2017

- Kenniskringbijeenkomst over resultaten Wmo scan en de pilots
- Projectgroep: eindevaluatie

Begroting

Onderdeel	Kosten
Wmo scan bij alle deelnemende dorpshuizen, 20 x 6 uur ad €100,-, inclusief rapportage per dorpshuis	12.000
Advies en ondersteuning bij vervolgvactiteiten Wmo scan, 10 dorpshuizen x 12 uur ad €100,-	12.000
Budget voor dorpsavonden na Wmo scan rond Wmo, 18 dorpshuizen x € 500	9.000
Uitvoeren 3 pilots, uren en materiële kosten, € 1.000 per pilot	30.000
Communicatie: 30 uur voorbereiding kennisdelingsbijeenkomst, 40 uur opzet en redactie inspiratieboekje, € 1.000 kosten vormgever	9.000
Procesbegeleiding, monitoring en evaluatie door penvoerder gemeente Langedijk	10.000
Projectgroep, 6 bijeenkomsten van 5 personen à 3 uur en € 1.000 vergaderkosten	10.000
Deelnemende gemeenten, ambtelijke uren besteed aan projectgroep en bijdragen aan Wmo scan en communicatie	700 uur (ten laste gemeente)
Inzet van derden: uren van 18 dorpshuisbesturen voor Wmo scan en nawerk + uren voor deelname aan pilots	p.m. (ten laste dorpshuis)
Totale kosten	92.000

Dorpshuizen in de deelnemende gemeenten

Gemeente Alkmaar

't Schooltje	Zuidschermer
Voormalige NH kerk	Driehuizen
De Woeste Hoeve	Oterleek
't Wavertje	Grootschermer
't Trefpunt	Markenbinnen
Het Rijperhuis	De Rijp

Gemeente Langedijk

Het Behouden Huis	Oudkarspel
De Geist	Sint Pancras

Gemeente Schagen

De Klimop	Sint Maarten
De Kastanjeboom	Dirkshorn
Het Dorpshuis	Warmenhuizen
Kolfweid	Callantsoog
AHOJ	Tuitjenhorn
Uijtkijk	Sint Maartensvlotbrug
Waarlands Dorpshuis	Waarland
Sint Maarten verenigingsgebouw	Sint Maarten (Stroet)
De Kluft	Petten
't Trefpunt	Krabbendam

Totaal 18 dorpshuizen

Deelnemende gemeenten en ambtelijke contactpersonen

- Gemeente Langedijk: Eric van Tatenhove E.vanTatenhove@gemeentelangedijk.nl
(penvoerder)
- Gemeente Alkmaar: Gerrit Prins GPrins@alkmaar.nl
- Gemeente Schagen: Nico Nannes nico.nannes@schagen.nl

Bijlagen

- Wmo scan (3 delen)